

بیتش معنوی - ۶۲

نوشته

رامون لول

برگردان

روح اله زارعی

کتابخانه
نشر نگاه

سرشناسه	لول، رامون، ۱۲۳۲۹-۱۳۱۶ م.	Lull, Ramon
عنوان و نام پندیاآ	دشمن عاشق و معشوق / نوشته رامون لول؛ ترجمه [روح السه زارعی]؛ دبیر	
مجموعه	ملکیان، مصطفی	
مشخصات نشر	تهران: نگار، ناصر؛ ۱۳۹۳.	
مشخصات ظاهری	۱۱۸ ص.	
فروست	پیش مناسبت	
شابک	600-5747-44-7	
وضعیت فهرست نویسی	فیبا.	
یادداشت	کتاب حاضر از متن انگلیسی، با عنوان <i>The Book of the Lover and the Beloved</i> به فارسی برگردانده شده است.	
موضوع	عرفان - اسپانیا.	
شناسه افزوده	زارعی، روح اله، ۱۳۴۸ - ، مترجم.	
شناسه افزوده	ملکیان، مصطفی.	
رده بندی کنگره	۱۳۹۱ / ۷۹۵۷ / BV ۵۰۸۰	
رده بندی دیویی	۲۴۸/۲۲	
شماره کتابشناسی ملی	۳۰۵۲۴۲۹	

دفتر عاشق و معشوق

نوشته

رامون لول

ترجمه

دکتر و استاد زارعی

عضو هیات مدیره انجمن دانشگاه یوج

ناشر: نگاه معاصر (وابسته به مؤسسه پژوهش راه معاصر) / این مجموعه: مصطفی ملکیان
مدیر هنری: باسَم الرسام / حروفچینی و صفحه‌آرایی: حبیب‌الله عجبینی، هُما (امید سیدکاضی)
لیتوگرافی: نوید / چاپ و صحافی: فرنو / چاپ اول: ۱۳۹۳ / شمارگان: ۳۰۰۰ / قیمت: ۳۰۰۰ تومان
شابک: ۹۶۴-۵۷۴۷-۴۴-۷

نگاه معاصر

نشر نگاه معاصر

نشانی: مینی سیتی - شهرک محلاتی - فاز ۲ مخابرات - بلوک ۲۸ - واحد ۲۰۱
تلفن: ۲۲۴۴۸۴۱۹ پُست الکترونیک: ne_mosser@yahoo.com

مقدمه

رامون لول، نویسنده، ف، منطق‌دان، ریاضیدان، راهب فرانسیسکان و عارف کاتالونیایی در سال‌های بین ۱۲۳۵ تا ۱۲۵۰ میلادی، در پالمای کنونی در جزیره مایورکا که دو سه سالی بود که کاتالان‌های پادشاهی آرگن از دست فرمانروایان مسلمان خارج کرده بودند به دنیا آمد. این بدان معنا بود که وی در محیط پررنگ مسلمانان که اکنون به بردگی فاتحین درآمده بودند حدود یک‌سوم جمعیت را تشکیل داده بود. گرچه از نظر تعداد بسیار کمتر از آنان بودند ولی از نظر فرهنگی، اقتصادی و سیاسی دارای اهمیت بودند. در جوانی پس از دورانی از فسق و فجور مختص اشراف‌زادگان آن دوران ازدواج کرد و صاحب دو فرزند گشت. اما بنا به روایت تذکره‌نویسان وی، باز هم به زندگی پیشین خویش ادامه داد. به بانویی اهل جنوا ابراز عشق کرد و برای سینه وی شعرها می‌سراید. سرانجام بانو سینه خود را در بازار سرطان بدخیم بوده بر وی آشکار ساخته و او چنان اندیشناک و مغموم بازگشته که از آن پس در آغوش شگرفی در شیوه زندگی وی پدید می‌آید.

در سن سی‌سالگی رؤیای عیسای مصلوب به وی الهام گشت و او را از راه‌نمایی دید که وی باید عمر خویش را صرف خدمت به او کند. برای این کار او سه روش در پیش گرفت. زیرش

احتمالاً شهادت در راه تبلیغ دین، «نگارش بهترین کتاب جهان برای برخورد با اشتباهات مسلمانان»، و «شرفیابی به حضور پاپ، شاهان و شاهزادگان مسیحی برای ترغیب آنان» به تأسیس ریانکده‌ها برای مبلغان^۱ هر سه هدف آشکارا برای به کیش خویش درآوردن غیر مسیحیانی بود که در جهان چندفرهنگی خود به خوبی می‌شناخت. بنابراین زندگی گذشته خود را به کناری گذاشته برای خانواده خود مایحتاج زندگی کنار گذاشته و پس از زیارت نیایشگاه مریم مقدس در روکا در جنوب فرانسه و زیارتگاه یعقوب قدیس در سانتیاگو دِ کُمپوستیلا در اسپانیا به مدت نه ماه به مطالعه پرداخت که در طی آن به روایتی یک برده عرب خریدار زبان و فرهنگ او را در راستای هدفش به پیش گرفته بود فراگیرد.

رشد در دربار مایورکا و آشنایی نرزمی با شخصیتی سلحشورگونه ساخت. او در باب سلحشوری یا همان آیین قنوت و جوانمردی رومیای نگاشت که نسخه سده پانزدهمی انگلیسی آن به وسیله ویلیام کاکستون، اولین مترجم انگلیسی، به چاپ رسید.

در حوالی سال ۱۳۷۲ پس از دیدار از کوم راندا، مایورکا که زیارتگاه‌هایی در آن بنا شده است به شرح تجربه عرفانی تازه‌ای پرداخت که طی آن در جهان بازتابی از جلوه الهی بوده و بدین شکل پی به وحدت میان همه اشکال علم و دانش برد. پذیرایی از آرای خداشناس مدرسی سده یازدهم، قدیس آنسلم اسقف کانتربری، اثر اصلی خاص مجموعه‌ای به نام هنر

۱. نقل قول‌ها از زندگینامه لول برگرفته شده است که در سن حدود ۱۳۷۲ سالگی برای راهبان پاریس نگاشت. بازنوشته در:

کبیر غفایی (۸۰-۱۳۰۵) شناخته می‌شود به رشتهٔ تحریر درآورد که دربرگیرندهٔ رسائلی چون «احتشاش» و «دفتر فراز و نشیب خیزد» است.

کوشش کرد تا دفاع منطقی از کیش مسیحیت را به سطح بحث عقلی ارتقاء بخشد تا توانایی جعل باطل علم از سنگام اثبات اصول عقاید الهیات مسیحی را داشته باشد. اما استفاده از روش اعتداری و دل‌پس از مرگ وی رنگ باخت و هنر کبیر تا مدت‌ها پس از رنسانس به شکل دانشی فشرده و رسمی گشت. دوثرگذار باقی ماند. لول زندگی خویش را صرف گسترش هنر خویش نمود و کوشش کرد تا اثر معجزه فرمانروایان و پاپ‌ها را نیست به طرح خود جلب کند. شاه جیمز دوم آرگون را به کشاکش مذهب مطالعهٔ زبان‌های شرقی در مایورکا ترغیب کرد تا هنر وی در سرتاسر سرزمین‌های اسلامی پراکند شود.

به خاطر دانستن زبان عربی از نزدیک با عالم اسلام، تصوف و عرفان آشنا بود و به بسط زبان کاتالان و تأثیر در عرفان نوافلاطونی اروپای قرون وسطی و هفدهم کمک درخور توجهی کرد. در روش «هنر یافتن حقیقت» که وی پایه‌ریز آن بود کاش نمود تا با روشی علمی که از علم کلام مسلمانان آموخته بود از کیش کاتولیک دفاع کند. همین به تمام شاخه‌های دانش وحدت بخشد. گرچه به زبان لاتین تسلط داشت از نخستین کسانی که به نظریات دینی، فلسفی و علمی خویش را به زبان بومی کاتالونیایی نگاشت و به گسترش این زبان‌نویاری رساند. در فرهنگ کاتالونیایی، کتب تمثیلی وی با نام اواست و بلنکوئرن (۱۲۷۴) محسوب می‌شود. دفتر عاشق و معشوق دفتر پنجم از همین مجموعه است. در بخش ۹۷. رمان میل به آتش دفتر

عاشق و معشوق را تعلیمی می‌داند. برخی مریدان از مرشد خویش بلنکوثرنا می‌خواهند که دانش تن نفس را به ایشان بیاموزد. وی با یادآوری نیایش خارق‌العاده عرفای مسلمان که صوفی خوانده می‌شدند بر آن می‌شود تا به شماره روزهای سال چکیده‌ای ادبی مفهومی از زندگی خویش که وقف خداوند کرده بود در قالب ابیاتی بیان کند. گفتنی است که در جدیدترین نسخه دفتر عاشق و معشوق ابیات بدرستی با روزهای سال برابر نیستند ولی نشانگر ماهیت کاربردی و شعرائی جمعی است. جملات قصار در این دفتر دسته‌بندی موضوعی نگردیده‌اند و به اشکال گوناگون ارائه شده‌اند. گفتگو، پرسش و پاسخ، توصیف، تعریف و روایت. درون‌مایه مرکزی رابطه میان مرید و پیر است که از او با نام عاشق یاد می‌شود و موجودی ماورایی که معشوق خوانده می‌شود با رشتن اصغر می‌داند یعنی عشق.

دفتر عاشق و معشوق سراسر روانی است. نویسنده، هدف نگارش آن را «برانگیختن دل‌های خلق به توبه راستین، چشمان ایشان بدرخیزد، آرزو و اراده و فهمشان به پرواز بلندتر در تدبیر در خداوند» اعلام می‌کند. این بر عهده خواننده است تا آنده برآورده شدن هدف نویسنده را بسنجد. منبع برگردان کتاب از کاتالان به انگلیسی که نسخه پیش رو از آن است، قدیمی‌ترین کتاب متعلق به سده چهاردهم میلادی است هرچند بخش‌هایی از کتاب فقط در نسخ ۱۵۰۵ پاریس و یا ۱۵۳۱ والنسیا یافت شده و اندیشه‌های نویسنده را تبیین کرده یا به جای ارزش واقعی به نظر می‌آیند بدان‌ها افزوده شده‌اند. مترجم انگلیسی از بسط نظریات و اصول خود به دور و ورزیده و تنها به برگردان واژه به واژه پرداخته است و تنها در مواردی در متن اصلی به برداشته تغییرات جزئی

سازندگان و یا واژه‌ها و عبارات گنگ، آنها را روشن ساخته است. در متن فارسی این کتاب نیز ترجمه‌اش کرده است تا توضیح و تفسیر را به عهده دانش‌پژوهان گذاشته و متنی به دست دهد که توسط امکان‌فضایی را در ذهن فارسی‌زبانان ایجاد کند که از نظر ساختار و قدمت واژگان به متن انگلیسی کاتالان نزدیک باشد.

کتاب اخیر در هدف، ادنبال می‌کند: هدف نخستین، آشنایی خواننده جوان با متنی عرفانی که تأثیرات عرفان اسلامی به‌طور در آن یافت می‌شود و در گام دوم که هدف اصلی این کار بوده است تهیه یک متن دقت‌پسندی پژوهشی شکران دانشگاهی در زمینه ادبیات فارسی و اروپایی و همچنین طلاب حوزه در زمینه اسلام. فان بوده است. لول از فارابی (سده سوم و چهارم هجری/نهم و دهم میلادی)، ابن سینا (سده چهارم و پنجم هجری/ یازدهم میلادی) و عبدالحق بن سبعین (سده هفتم هجری/ سیزدهم میلادی) و احمد بن محمد (سده پنجم و ششم هجری/ یازدهم و دوازدهم میلادی) که همگی از فلاسفه نامدار دوران خویش بودند تأثیرات فراوان پذیرفت.

در سال‌های اخیر توجه بیشتری به لول پیرامون نوشته‌های عرفانی وی به ویژه دفتر عاشق و معشوق بوده است. دفتر عاشق و معشوق از متون عرفانی اسلامی آید تأثیر پذیرفته که گاه این‌گونه می‌نماید که لول دست به ترجمه اثری اسلامی زده و فقط رنگ و بوی اسلامی بدان بخشیده است.^۱ لول به دلیل تبلیغ مسیحیت در شمال آفریقای مسلمان به زندان افتاد و در زندان نوبت تبعید گشته ولی دگر بار به آن مناطق بازمی‌گشت. در سال ۱۳۱۵ در تونس از سفر رفتن به ایتالی وی در

۱. تأثیرات متون عرفانی اسلامی بر این دفتر به شکل مقاله‌ای جامع به وسیله مترجم کتاب دست چاپ است.

سمال، افریقا، در شهر بجایه در الجزایر کنونی سنگسار گشته و پیش از رسیدن به مایورکا در دریا از دست می‌رود. اتهام درهم آمیزی ایمان با خِرَد، پاپ گرگوری یازدهم را در سال ۱۳۷۶ به محکومیت موزه‌های ۱۱ برانگیخت. در سده نوزدهم میلادی کلیسای کاتولیک رُم به وی با دیده رافت نگرست. در سال ۱۸۵۰ پاپ پیوس نهم او را آمرزیده اعلام کرد.

روح‌اله زارعی
دانشگاه یاسوج
مهر ۱۳۹۲